

01.06.2020

Asia/9

§ 330

V 10.6.2020, Helsingin kaupungin ympäristöraportti 2019

HEL 2019-013372 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto merkitsee tiedoksi Helsingin kaupungin ympäristöraportin vuodelta 2019.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupungin ympäristöasioiden huomioon ottamista ohjaavat kaupunginvaltuuston hyväksymät kaupunkistrategia ja ympäristöpolitiikka sekä kaupunginhallituksen hyväksymät talousarvion laatimisohteet. Kaupungilla on lisäksi useita ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmia, jotka toimivat osaltaan kaupungin ympäristöjohtamisen toteuttajina. Toimialojen, virastojen ja liikelaitosten sekä tytäryhteisöjen ympäristötyö tukee kaupungin ympäristöjohtamista.

Helsingin kaupungin ympäristöraportti on kaupunkikonsernin yhteinen asiakirja, jossa kuvataan kaupungin ympäristötavoitteiden toteutumista ja toiminnan ympäristövaikutuksia sekä kaupungin ympäristöpolitiikan toteutumista. Ympäristöraportissa raportoidaan myös Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman ja ilmastonmuutoksen sopeutumislinjausten 2019–2025 edistymistä. Toimialojen ja liikelaitosten raportointi- ja ympäristötilinpitotiedot julkaistaan avoimena datana ja koko raportti

tullaan julkaisemaan osoitteessa www.hel.fi/ymparistoraportti. Ympäristöpalveluiden kokoamaan ja toimittamaan raporttiin ovat tuottaneet tietoja kaupungin toimialat, virastot ja liikelaitokset sekä tytäryhteisöt.

Keskeisiä poimintoja ympäristöraportista

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelman toteuttaminen ja seuranta käynnistyivät kunnolla vuonna 2019. Ilmastoasioissa rakennettiin yhä tiiviimpää yhteistyötä sekä kaupungin sisällä että muiden sidosryhmien kanssa. Vuoden lopulla julkistettiin Helsingin ilmastovahti -palvelu, josta kuka tahansa voi seurata, miten kaupunki etenee ilmastotavoitteissa ja -toimenpiteissä. Jokaiselle 147 Hiilineutraali Helsinki -toimenpiteelle asetettiin yhteyshenkilö, joka kokoaa säännöllisesti tiedot toimenpiteen etenemisestä Ilmastovahtiin. Vuoden 2019 aikana valmisteltiin Energiarenessanssi-ohjelmaa, joka on yksi keskeisimmistä Hiilineutraali Helsinki -toimenpiteistä. Ohjelman tarkoituksena on jouduttaa yksityisomistuksessa olevissa rakennuksissa tehtäviä energiakorjauksia. Tavoitteena on vähentää lämmitysenergian määrää kymmenillä prosenteilla koko Helsingin rakennuskannassa vuoteen 2035 mennessä. Helsingin kaupungin omalle uudisrakentamiselle asettamia E-lukutavoitteita kiristettiin vähintään 20 prosenttia määräystasoa tiukempaan tasoon vuonna 2019. Lisäksi kaupungin tontinvarausehtoja kiristettiin Suomen tiukimmiksi, A2018-energiatehokkuustaso tuli pakolliseksi laatu- ja hintakilpailussa.

Vuonna 2019 Helsingin kasvihuonekaasujen kokonaispäästöt olivat noin 26 prosenttia alemmat kuin vuonna 1990. Päästöt nousivat edellisvuodesta 2 prosenttia. Kaupungin kasvihuonekaasujen kokonaispäästötavoite vuodelle 2020 on 30 prosentin vähennys. Tavoite on todennäköisesti haastavaa saavuttaa, mutta koronapandemian myötä maaliskuussa 2020 voimaan astuneet rajoitustoimet vähensivät huomattavasti Helsingin moottoriliikennemääriä ja sähkönkulutusta, mikä vaikuttaa myönteisesti päästökehitykseen. Lisäksi energiantuotannon päästöt ovat merkittävästi laskeneet Suomessa.

Ilmastonmuutos nimettiin yhdeksi viidestätoista riskikategoriasta kaupunkikonsernin merkittävien riskien arvioinnissa vuonna 2019. Ilmastonmuutoksen tunnistaminen omaksi riskikategoriakseen edistää ilmastonmuutoksen sopeutumistyön integroimista osaksi kaupungin riskienhallinnan kokonaisuutta. Keskeinen ohjelma ilmatoriskien hallinnassa on Helsingin ilmastonmuutokseen sopeutumisen linjaukset 2019–2025, jonka kaupunginhallitus hyväksyi toukokuussa 2019 (§ 405).

Helsingin kaupungin energiansäästötyötä koordinoi Energiansäästötyöryhmä. Kaupunkikonsernin päästöt ovat 12 prosenttia koko kaupungin päästöistä ja tästä osuudesta noin 94 prosenttia aiheutuu rakennusten

energiankulutuksesta. Helsingin kaupunkikonsernin kokonaisenergiankulutus oli vuonna 2019 noin 1 638 GWh, mikä on viisi prosenttia vähemmän kuin vuonna 2018. Raportointikäytäntöjen ja kulutusseuranta-järjestelmien päivitystyöstä johtuen vuoden 2019 kiinteistöjen energiankulutustiedot eivät ole täysin vertailukelpoisia edellisiin vuosiin. Vuoden 2019 aikana otettiin käyttöön moderni reaaliaikainen kiinteistödata-alusta, Nuuka-järjestelmä. Järjestelmän tuntitasoisen energiankulutusseurannan piiriin liitettiin vuoden aikana kaupungin suoraan omistamat palvelukiinteistöt kattaten yhteensä 600 kiinteistöä. Palvelurakennusten energiankulutusdata avattiin huhtikuussa 2020 avoimen datan HRI-palvelussa.

Kaupunkipyöräpalvelua laajennettiin vuonna 2019. Helsingissä saatiin käyttöön 88 uutta asemaa ja 880 uutta pyörää entistä laajemmalle alueelle. Kaupunkipyörillä ajettiin Helsingissä yhteensä noin 3 miljoonaa matkaa. Kesäkuussa 2019 aloitettiin pikaraitiotie Raide-Jokerin rakentaminen Helsingin Itäkeskuksen ja Espoon Keilaniemen välille. Raide-Jokerin myötä kaupunkirakenne tiivistyy, tarve oman auton käytölle pienenee ja liikenteen päästöt vähentyvät. Vuoden 2019 loppuun mennessä Helsingissä oli yhteensä 97 julkista sähköautojen latauspistettä.

Helsingin ilmanlaatu on parantunut viimeisten vuosikymmenien aikana ja on kansainvälisesti vertaillen melko hyvää. Kuitenkin EU:n ilmanlaatudirektiivin terveysperusteinen typpidioksidin vuosiraja-arvo ylittyy yhä tai on vaarassa ylittyä paikoitellen keskustan katukuiluissa. Syynä ovat liikenteen, etenkin dieselkaluston, pakokaasupäästöt. Myös hengitettävät hiukkaset eli pöly heikentää ilmanlaatua erityisesti keväisin sekä suurten rakennustyömaiden läheisyydessä. Katupölynkin osalta raja-arvon ylitysriski on yhä olemassa. Tiiviillä pientaloalueilla ilmanlaadun heikentymistä aiheuttaa puun pienpoltto takoissa ja kiukaissa. Tulisijojen pienhiukkaspäästöt ovat pääkaupunkiseudulla jopa suuremmat kuin liikenteestä peräisin olevat päästöt. Lisäksi puunpolton savujen mustahiili lämmittää ilmastoa.

Ympäristömelu heikentää elinympäristön laatua ja viihtyisyyttä Helsingissä. Voimakas jatkuva melu aiheuttaa myös terveyshaittoja. Suurin meluhaitta aiheutuu tieliikenteestä. Melua aiheuttavat paikallisesti myös esimerkiksi rakennus- ja korjaustyöt, yleisötapahtumat sekä ravintolat.

Helsingin kaupungin meluntorjuntaa ohjaa meluntorjunnan toimintasuunnitelma 2018–2022. Sen keskiössä on meluhaittojen ennaltaehkäisy maankäytön ja liikenteen suunnittelun keinoin. Lisäksi tarvitaan melutasojen alentamiseen liittyviä toimia, kuten nopeusrajoitusten alentamista, melua vaimentavia katupäällysteitä ja nastarenkaiden käytön vähentämistä. Periaatteet nopeusrajoitusten määrittämiseksi hyväksyttiin vuonna 2018 ja nopeusrajoituksia laskettiin vuonna 2019 useassa

katukohteessa. Nopeusvalvontakameroiden ja nopeusnäyttöjen määrää kaupungissa lisättiin.

Hyvän etukäteistiedottamisen on todettu vähentävän asukkaiden kokemaa meluhäiriötä niin rakennus- ja saneeraustöiden kuin ulkoilma-konserttienkin osalta.

Vedenalaisen kasvillisuuden tila on Helsingin merialueella ollut 2010-luvulla vakaa, mutta suhteellisen heikko. Esimerkiksi avainlaji rakkohaurun esiintymät voivat huonosti ja niitä on menneisiin vuosikymmeneihin verrattuna vähemmän. Lähempänä rannikkoa intensiivinen ranta-alueiden rakentaminen ja merialueen käyttö ylläpitävät liettyneitä pohjia ja veden sameus on ollut viime vuosina kasvussa, mikä heikentää vedenalaisen kasvillisuuden tilaa. Täytöt, ruoppaukset ja rantarakentaminen lisäävät myös roskaantumista. Täyttötöyömaiden aiheuttamaa roskaantumista hallittiin vuonna 2019 aiempaa paremmin toteuttamalla meritäytöt suojaverhon rajaamalla alueella. Helsinki on sitoutunut yhdessä Turun kaupungin kanssa toteuttamaan kolmannen Itämeritoimenpideohjelman vuosina 2019-2023.

Luonnonsuojeluohjelman toteuttaminen eteni vuonna 2019 ripeästi. Uudenmaan ELY-keskus teki perustamispäätöksen ja hyväksyi hoito- ja käyttösuunnitelmat kolmelle kohteelle. Ne ovat Kallahden matalikko, Maununnevan laajennus ja Korkeasaarenluoto. Kallahden matalikko on Helsingin ainoa vedenalaisen luonnon suojelualue, jolla sijaitsee Kallahdenharjun vedenalaisia niittyjä. Tämän pinta-ala on 228 hehtaaria. Vuoden 2019 lopussa luonnonsuojelualueita oli Helsingissä 2,2 prosenttia maa-alasta ja 0,95 prosenttia merialueesta. Lisäksi vuonna 2019 valmisteltiin viiden uuden luonnonsuojelukohteen perustamisesitykset sekä hoito- ja käyttösuunnitelmat päätöksentekoa varten.

Merkittävimpiä kaupungin hoitamia pilaantuneen maaperän kunnostuskohteita olivat asumiskäyttöön muutettavat Kalasataman ja Jätkäsaa-ren projektialueet. Isoja kunnostuskohteita oli lisäksi Vuosaaren keskustassa ja Herttoniemenrannassa. Yleisten alueiden rakentamisessa hyötykäyttettiin vuonna 2019 yhteensä 1 869 603 tonnia kaivumassoja ja kiviaineiksia. Hyötykäytön ansiosta säästyi noin 11,3 miljoonaa euroa ja 1 560 000 litraa polttoainetta ja päästöt vähenivät 3 689 t CO₂e.

Hiilineutraali Helsinki 2035 -toimenpideohjelmassa on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita vastuullisten hankintojen edistämiseksi. Ohjelmaan on kirjattu yhteensä 23 toimenpidettä hankintojen johtamisen ja vaikuttavuuden parantamiseksi sekä rakentamisen, liikenteen ja ruokapalveluhankintojen kehittämiseksi kohti pienempiä ilmastovaikutuksia.

Toimenpiteet ovat vauhdittaneet hyvin vastuullisia hankintoja ja useita pienempiä työryhmiä on muodostunut toimenpiteiden ympärille muun

muassa ruokapalveluiden ja alueurakoiden kehittämiseksi. Myös yhteistä vastuullisuuskriteerien tietopankkia ryhdyttiin kehittämään vuoden 2019 aikana.

Helsinki Marketing Oy lanseerasi kesäkuussa 2019 MyHelsinki-sivustolla Valitse vastuullisemmin -palvelun. Palvelu auttaa kaupunkilaisia ja matkailijoita valitsemaan kestävämpiä tapoja elää ja viihtyä Helsingissä. Smart & Clean -säätio käynnisti Kaikki muovi kiertää -kokonaisuuden, jonka tavoitteena on nostaa Helsingin seudulle ja Lahteen tulevan neitseellisen muovin materiaali kierrätysaste 60 prosenttiin nykyisestä kuudesta prosentista. Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä on havaittu toimivaksi järjestelmäksi kaupungin toiminnassa. Ekokompassi on käytössä tai rakenteilla kolmella toimialalla tai niiden osassa, kahdessa liikelaitoksessa sekä 13 tytäryhteisössä. Vuoden 2019 lopulla kaupungin emo-organisaatiossa toimi 765 koulutettua ekotukihenkilöä. Koulutettuja ekotukihenkilöitä toimi myös useissa tytäryhteisöissä.

Helsingin kaupungin ympäristökulut, poistot mukaan lukien, olivat yhteensä 97 miljoonaa euroa (2,1 prosenttia kaupungin kaikista toimintakuluista). Suurimmat kuluerät aiheutuivat ilmastonsuojelusta, alueiden puhtaanapidosta ja jätehuollosta sekä ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämisestä. Ympäristöinvestoinnit olivat yhteensä 135 miljoonaa euroa (18,2 prosenttia kaupungin kaikista käyttöomaisuusinvestoinneista). Suurimmat investoinnit liittyivät ilmasto- ja ympäristöystävällisen liikkumisen edistämiseen (HKL:n joukkoliikenneinvestoinnit) sekä pilaantuneen maaperän puhdistamiseen. Ympäristötuotot olivat noin 8,3 miljoonaa euroa (0,7 prosenttia kaupungin toimintatuotoista). Merkittävimmät tuotot tulivat ajoneuvojen siirtomaksuista katujen puhdistukseen liittyen ja kaupunkipyöristä.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi

Liitteet

1 Ympäristöraportti 2019

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kaupunkiympäristölautakunta

01.06.2020

Asia/9

Kasvatus- ja koulutuslautakunta
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta
Sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 25.05.2020 § 314

HEL 2019-013372 T 11 00 01

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

25.05.2020 Pöydälle

Asian aikana kuultavana oli ympäristötaloussuunnittelija Pirita Kuikka. Asiantuntija poistui kuulemisensa jälkeen kokouksesta.

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Anna Vuorjoen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Timo Lindén, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36550
timo.linden(a)hel.fi